

Pornind de la premisa conform căreia standardul economic reprezintă baza materială a vieții cotidiene, capitolul dedicat acestui domeniu al calității vieții își propune raportarea costului vieții la nevoile de consum ale populației, cu delimitarea unor niveluri (praguri) de satisfacere ale acestora, precum și problema costurilor sociale în perioada de tranziție urmând *metoda normativă* (adoptată de ICCV) care „permite o mai bună abordare a nevoilor unei persoane pentru că ia în considerare modelele de consum existente în societate, dar cuantumul nu depind de nivelurile de consum înregistrate la un moment dat, ci de ceea ce se consideră, în baza unor studii speciale, că este necesar” (A Mihăilescu p.265)

Tema privind timpul liber și calitatea vieții devine un segment important al variației calității percepute a vieții: circulația ideilor și a normelor specifice vieții moderne, sprijinită de mijloacele de comunicare în masă. face ca această perspectivă să fie adoptată de tot mai mulți indivizi. Interesant de relevat mi se pare în acest context, situarea *frecventării bisericii* în cadrul domeniului reprezentând preocupările de timp liber, întrucât acest tip de definiție a situației poate naște interpretări nedorite. Este vorba despre faptul că indivizii profund religioși și practicanți nu vor înțelege funcționarea bisericii doar ca pe o acțiune benevolă desfășurată în timpul rămas disponibil după îndeplinirea îndatoririlor socio-profesionale și familiale, ci tot ca pe o obligație, îndatorire a ființei umane, situându-se deasupra vieții imediate, materiale.

Concluzii

Dacă ar fi să facem o apreciere globală cu privire la evoluția indicatorilor de calitate a vieții pe parcursul ultimului deceniu al secolului trecut, aceasta ar fi

următoarea: „calitatea vieții populației în România este percepută a fi în cel mai bun caz. una modestă, cu puține elemente de suport și cu multe zone critice”(p.81) Schimbările înregistrate la nivelul calității percepute a vieții cunosc preponderent o semnificație negativă, reflectând în principal insatisfacțiile resimțite de populație cu privire la condițiile materiale de existență.

Pe de altă parte, contextul socio-politic contemporan al formulărilor în termenii, relativ abstracti, ai cercetărilor de calitate a vieții, reprezintă un impediment în calea receptării și a sporirii eficienței practice a demersului propus de acest nou model, cu un rol. se pare. marginal sau poate doar întâmplător în discursul politic practic autohton.

Marius Strâmbeanu.
Asistent Cercetător ICCV

**Tony Atkinson, Bea Cantillon,
Eric Marlier și Krian Noian,**
*Indicatori sociali. Uniunea Europeană și
incluziunea socială*
Oxford University Press. 2002

La summit-ul de la Nisa din decembrie 2000 statele Uniunii Europene au luat o decizie care solicită fiecărei țări membre alcătuirea și implementarea unui Plan Național de Promovare a Incluziunii Sociale. Evaluarea progreselor realizate în această direcție impune existența unor indicatori cantitativi comparabili.

Volumul pe care îl prezint vine în întâmpinarea acestei nevoi, propunând un set restrâns de indicatori ai incluziunii sociale. Aceștia vor constitui, după părerea autorilor „un instrument important în evaluarea nivelului de dezvoltare al unei țări, precum și impactul politicilor sociale.”(pag. 1) În același

timp. reprezintă și o modalitate de evaluare a performanțelor țărilor candidate.

Dată fiind complexitatea procesului de incluziune socială, putem vorbi de un număr foarte mare de indicatori relevanți. În plus, fiecare țară are propriul specific și, implicit, propriile nevoi de cercetare. Toate aceste elemente contribuie la multiplicarea semnificativă a necesarului de indicatori. Luând în considerare existența unor capacități de calcul statistic diferite de la o țară la alta, este aproape imposibil să fie asigurată comparabilitatea tuturor acestor indicatori.

În consecință, autorii propun o structură pe trei nivele de indicatori: „Primul nivel constă într-un număr restrâns de indicatori de bază în domeniu. Cel de-al doilea nivel, vine în sprijinul indicatorilor de bază, permițând detalierea acestora pe alte dimensiuni. Indicatorii corespunzători acestor două nivele trebuie să fie aleși și definiți de comun acord între toate țările membre și trebuie incluși în Planurile Naționale de Promovare a Incluziunii Sociale (...) în plus, există și un al treilea nivel referitor la indicatorii pe care țările membre decid să le includă în Planurile Naționale pentru a pune în evidență specificul unor domenii particulare, dar care sprijină interpretarea indicatorilor de nivel 1 și 2.” (pag. 70)

Alegerea unui portofoliu de indicatori ai incluziunii sociale nu rezolvă pe deplin problema propusă. Cartea oferă mai mult decât o listă de indicatori, propunând și un cadru analitic de construcție a acestora și examinând implementarea în țările membre.

Volumul este structurat pe 9 capitole, fiind analizați pe rând indicatori corespunzători unor dimensiuni ale procesului de incluziune socială (sărăcie, educație, ocupare și șomaj, sănătate, locuire etc.)

Primul capitol realizează o introducere în tematica studiată și pune în evidență importanța asigurării unui portofoliu comun de indicatori în țările Uniunii Europene. Sunt prezentate comparativ date statistice pentru cele 15 țări membre luând în considerare un set de 7 indicatori în domeniul incluziunii sociale stabiliți la summit-ul de la Stockholm (2001): distribuția venitului, proporția populației aflate sub pragul sărăciei înainte și după transferurile sociale, persistența sărăciei, proporția gospodăriilor în care toți membrii sunt șomeri, disparitățile regionale în ceea ce privește ratele șomajului, nivelul scăzut de educație și rata șomajului pe termen lung. Se constată faptul că diferențele dintre țări pot să provină nu atât dintr-o diferență în ceea ce privește nivelul de dezvoltare, cât din modalități diferite de definire și calcul a indicatorilor. De aici rezultă necesitatea uniformizării diferitelor metodologii de calcul.

Cel de-al doilea capitol pune în evidență principiile care stau la baza construcției indicatorilor. Autorii identifică un număr de șase principii care trebuie îndeplinite de fiecare indicator luat în parte și trei principii² generale referitoare la întregul portofoliu.

1) Sa identifice esența problemei studiate și să aibă o interpretare clară și acceptabilă din punct de vedere normativ; 2) să fie robust și valid statistic; 3) să fie sensibil la eficiența intervențiilor din perspectiva politicilor sociale, dar să nu poată fi manipulați; 4) să poată fi măsurat într-o modalitate similară în orice țară membră, și comparabilă cu standardele aplicate la nivel internațional de UE și OECD; 5) să poată fi de-a lungul timpului revizuit; 6) măsurarea unui anumit indicator și nu reprezintă o dificultate foarte mare pentru statele membre.

~ 1) Portofoliul trebuie să aibă o structură echilibrată în ceea ce privește dimensiunile considerate; 2) ponderea fiecărui indicator în portofoliu trebuie să fie proporțională cu importanța acordată dimensiunii pe care o reprezintă; 3) portofoliul trebuie să fie transparent și accesibil tuturor cetățenilor din Uniunea Europeană.

În cea de-a doua parte a capitolului sîni puse în discuție proprietățile pe care trebuie să le îndeplinească indicatorii în vederea sporirii relevanței lor. Recomandările pe care autorii le fac susțin mai degrabă o modalitate de calcul a indicatorilor la nivel de persoană (decît la nivel de gospodărie). În ceea ce privește opțiunea pentru un criteriu relativ sau absolut de măsurare, obiectiv sau subiectiv, abordare statică sau dinamică, etc. nu poate exista un răspuns univoc, fiind necesară o adaptare la semnificația Fiecărui indicator.

Următorul capitol oferă o sinteză a indicatorilor cuprinși în Planurile Naționale (pentru fiecare țară membră în parte), subliniind diferențele, dar și punctele de convergență. În continuare (Capitolul 4), sunt prezentate pe larg cele trei nivele de indicatori și sunt puse în evidență posibilitățile de agregate, precum și cele de dezagregare a acestora în funcție de anumite criterii (e.g regiune).

Pe parcursul următoarelor trei capitole sunt analizați individual fiecare indicator. Cel cărui a se acordă o prioritate sporită este sărăcia financiară (Capitol 5 și 6). Definiția de lucru pentru conceptul de sărăcie este aceea stabilită în 1975 printr-o decizie a Consiliului European de Miniștri: sunt săraci „indivizii sau familiile ale căror resurse sunt atît de mici astfel încât îi exclud de la un minim acceptabil al nivelului de trai în țara în care locuiesc” (pag. 78). Rezultă că noțiunea definită are un caracter relativ, gradual și multidimensional. Acest fapt ridică probleme semnificative de măsurare a fenomenului.

În urma unei examinări comparative a mai multor modalități de definire a indicatorilor specifici, autorii propun un set de recomandări. În calculul sărăciei este mai relevantă o raportare a veniturilor la nivel de persoană, decît la nivel de gospodărie. Acest venit trebuie

ajustat în funcție de scala de echivalență modificată OECD, calculându-se astfel venitul pe adult echivalent.

În al doilea rînd este sugerată utilizarea medianei (nu a mediei) din venitul la nivel național. Această alegere este justificată de faptul că mediana este mai puțin sensibilă la valori aberante sau la fluctuațiile de eșantionare.

În concluzie, ar trebui calculați doi indicatori de nivel 1 pentru riscul de a fi sărac, unul calculat pe baza unui prag de 50% din venitul național median, și altul la un prag de 60% din această valoare; apoi ar trebui calculați indicatori de nivel 2 pentru un prag de 40% și respectiv 70% din mediană, precum și un alt indicator pentru nivelul de 60% calculat pentru o gospodărie de o persoană și pentru gospodării formate din doi adulți și doi copii. De asemenea, este necesară o evaluare a sărăciei în funcție de un prag fixat în termeni reali (ajustai cu inflația) la un nivel de 60% din mediană la o dată specificată și pentru o anumită perioadă limitată (e.g cinci ani).

În afară de riscul de a fi sărac, o atenție sporită trebuie acordată persistenței sărăciei. Autorii propun următorii indicatori de nivel 2 pentru a surprinde această problemă: „a) procentul persoanelor care trăiesc în gospodării cu venituri sub 60% din mediană pe o perioadă de cel puțin doi ani din ultimii trei ani consecutivi (sărăcie persistentă); b) procentul persoanelor care trăiesc în gospodării cu o medie a veniturilor pentru ultimii trei ani sub 60% din mediana națională (sărăcie cronică).

În ceea ce privește intensitatea sărăciei, sunt propuși indicatori de nivel 2 care să includă deficitul mediu și median de venit pentru un prag de 60% din venitul median. Tot în acest capitol, două secțiuni speciale sunt acordate indicatorilor deprivării și distribuției veniturilor.

În capitolul 7 sunt reuniți indicatorii referitori la educație, ocupare și șomaj. În primă instanță sunt analizați indicatorii propuși de Comisia Europeană: proporția gospodăriilor în care nici un membru nu lucrează, disparitățile regionale (coeficientul de variație a ratelor regionale ale șomajului), nivel scăzut de educație (proporția persoanelor de 18-24 ani care nu sunt cuprinși în nici o formă de educație și care nu au decât gimnaziul) și nu în ultimul rând rata șomajului pe termen lung. În prelungirea acestora, sunt propuși o serie de indicatori de nivel 2 care să aducă un plus de cunoaștere asupra problemei.

Capitolul 8 prezintă indicatorii ai „sănătății, locuirii sau, dimpotrivă, a lipsei unei locuințe, ai analfabetismului funcțional, accesului la servicii esențiale (publice sau private), ai insecurității financiare și ai participării sociale”. Importanța recomandărilor din această secțiune provine din faptul că toți indicatorii menționați nu se regăsesc în propunerea inițială a Comisiei Europene, deși relevanța lor este evidentă.

Ultimul capitol ia în calcul toate recomandările făcute pe parcursul întregului volum din perspectiva unei posibile intervenții prin politici sociale.

Volumul *Indicatorii sociali. Uniunea Europeană și incluziunea socială* prezintă o dublă utilitate. În primul rând oferă o completare și o alternativă față de propunerile Comisiei Europene contribuind la dezvoltarea cunoașterii în domeniul incluziunii sociale și la asigurarea unei mai bune compatibilități între statele membre. În al doilea rând, dat fiind modul foarte clar și complet de expunere, cartea poate constitui un adevărat manual pentru cei interesați de acest domeniu.

Gloria Macri

Iolanda Mitrofan. Cristian Ciupercă

"Psihologia vieții de cuplu",

Colecția Alma Mater, Editura Sper, 2(X)2.

Lucrarea *Psihologia vieții de cuplu* pe care Iolanda Mitrofan și Cristian Ciupercă o propun atât specialiștilor sau studenților, cât și publicului larg, este rezultatul preocupărilor constante ale autorilor în domeniul psihosociologiei familiei. Prin subtitlul *Între iluzie și realitate* este dezvăluită intenția de a provoca cititorul să descopere prin lecturarea cărții "o realitate mutantă, dar nu mai puțin neliniștitoare, extrasă cu greu dintr-o copleșitoare iluzie cu care ne-am obișnuit să trăim" (p.9). Așa cum declară și autorii, lucrarea încercă să ofere unele răspunsuri dar mai ales să stârnească noi întrebări.

Obiectivul declarat este "reintroducerea (n.n. cititorilor) în peisajul mereu în schimbare al cuplului și familiei actuale", în "culisele psihologice ale noilor motivații, așteptări, comportamente generate de relația de parteneriat erotic și marital" (p.9). Lucrarea este bazată pe două perspective complementare asupra vieții de cuplu: tuta psihologică și alta sociologică.

Primul capitol privește relațiile dintre sexe într-o perspectivă preponderent psihologică. Sunt puse în discuție teme din psihosexologie. realizându-se o analiză psihologică a intimității. Căsătoria este considerată drept o experiență de maturizare a personalității în tradiția psihologiei lui Jung. Totuși, concepția autorilor se apropie de perspectiva sociologică interacționistă descriind căsătoria ca "un proces interpersonal al devenirii (...) • unul de autocunoaștere prin intercunoaștere", ce are drept scop "creșterea personală", "descoperirea unui drum personal irepetabil" (p.25). În această perspectivă, căsătoria implică restructurarea tuturor definițiilor